

BEBEK VE ÇOCUK GELİŞİMİNDE ARAŞTIRMALAR

Şenay Çınar '10

Üniversitemizin Psikoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra yüksek lisans ve doktora derecelerini Harvard Üniversitesi'nden alan ve şu anda Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğretim üyeliği görevine devam eden Sayın Yard. Doç. Dr. Gaye Soley '06 ile üniversite bünyesinde kurdukları Bebek ve Çocuk Gelişimi Laboratuvarı'ndaki çalışmalarını hakkında konuşma şansı elde ettik. Kendisine teşekkür ediyoruz.

Öncelikle kısaca kendinizden ve çalışma alanlarınızdan bahsedebilir misiniz?

Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra yüksek lisans ve doktora çalışmalarımı Harvard Üniversitesi'nde gelişim psikolojisi alanında tamamladım. Ardından iki yıl İspanya'da Pompeu Fabra Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmacı olarak sosyal-bilişsel gelişim ve dil gelişimi alanlarında çalıştım. 2013 yılından beri Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde öğretim üyesiyim. Üniversite bünyesinde kurduğumuz Bebek ve Çocuk Gelişimi Laboratuvarı'nda müzik algısı ve sosyal-bilişsel gelişim üzerine araştırmalar yürütüyorum.

Boğaziçi Üniversitesi Bebek ve Çocuk Gelişimi Laboratuvarı'nda ne gibi araştırmalar yapılmakta?

Laboratuvarımızda şu anda özellikle 0-1 yaş arası bebeklerle, öğrenmeyi etkileyen faktörler ile müzik algısının gelişimi üzerine çalışmalara yoğunlaşmaktayız. Bu araştırmalarda bebeklere çeşitli olay dizileri izletip, dikkat sürelerini ölçüyoruz. Daha sonra bu dikkat sürelerine dayanarak bebeklerin öğrenme ve tercihleri hakkında çeşitli çıkarımlar yapıyoruz. Örneğin yürüttüğümüz bir araştırmada bebek

anne ya da babasının kucağında otururken kendisiyle farklı şekillerde iletişim kuran (örneğin farklı diller konuşarak), sonrasında ise ona farklı şarkılar öğreten kişilerin videolarını izletiyoruz. Daha sonra bebeğin bu şarkıları ne kadar iyi öğrendiğini ölçüyoruz. Bu şekilde bebeklerin hangi durumlarda daha verimli öğrendiklerini anlamaya çalışıyoruz. Benzer bir metot kullanarak bebeklikte aktif müzik eğitiminin etkinliğini araştırdığımız başka güncel bir çalışmamız daha var. Bunun yanı sıra sosyal-bilişsel gelişim alanında 3-10 yaş arası çocuklarla yürüttüğümüz araştırmalarımız da var. Bu araştırmaların bir kısmını laboratuvarımızda bir kısmını ise yuva ve okullarda yürütüyoruz. Çocuklarla yürüttüğümüz çalışmalar 5-10 dakikalık oyun niteliğinde aktiviteler içeriyor. Bu oyunlarda çocukları çeşitli karakterlerle tanıştırap onlara bu karakterler ve davranışları hakkında sorular yöneltiliyor. Bu sorulara verdikleri yanıtlara dayanarak çocukların örneğin farklı sosyal gruplara mensup bireyler hakkında ne gibi çıkarımlar yaptıklarını anlamayı amaçlıyoruz.

Araştırmalara kimler katılabilir?

Araştırmalarımıza 0-1 yaş aralığında bebeği olan veya 3-10 yaş aralığında çocuğu olan tüm aileler katılabilir.

Yürüttüğünüz araştırmalarda ne gibi bulgular elde ediyorsunuz? Bu konuda ilerleyen dönemde hedefleriniz neler?

Yakın bir zamanda yedi aylık bebeklerle yürüttüğümüz bir çalışmada bebeklere farklı diller konuşan iki kişinin bebeğin daha önce hiç duymadığı farklı melodiler sunduğu videolar izlettik. Sonrasında ise bebeklerin kendi dillerini konuşan kişilerden duydukları melodileri daha uzun dinlediklerini gözlemledik

(Soley & Sebastian-Galles, 2015). Bu bulgu, müzik tercihlerinin oluşumunda bebeklerin yalnızca çeşitli müziklere ne kadar süreyle ekspozit olduklarının değil, bu müzikleri nasıl bir sosyo-duygusal ortamda dinlediklerinin de rol oynadığına işaret ediyor. Yürütmeyi planladığımız araştırmalarda başka ne gibi faktörlerin bebeklikle tercihlerin oluşumunu ve öğrenmeyi etkilediğini daha iyi anlamayı hedefliyoruz. 0-12 ay öğrenmenin çok önemli olduğu bir dönem. Etkin öğrenmeyi destekleyen faktörleri anlayarak bu dönemin daha iyi değerlendirilmesi yönünde önemli bir yol almış olacağız.

Bu yıl yayımladığımız başka bir çalışmada ise çocukların arkadaş seçimlerinde ne gibi özelliklere önem verdiklerini araştırdık (Soley & Spelke, 2016). 4-5 yaş grubundaki çocuklara kendi yaşlarında iki çocuk fotoğrafı gösterip, bu çocukların bildikleri ya da sevdikleri şarkıları dinlettik. Bu iki kişiden hangisiyle arkadaş olmak isteyeceklerini sorduğumuzda, çocuklar kendi bildikleri şarkıları bilen, kendi bilmedikleri şarkıları ise bilmeyen çocukları tercih ettiler. Fotoğraflardaki çocukların bu şarkıları sevip sevmemesi ise arkadaş seçimlerini etkilemedi. Hatta çocuklar kendi bildikleri ve sevdikleri bir şarkı söz konusu olduğunda, bu şarkıyı bilen ama sevmeyen çocukları, şarkıyı önceden bilmeyen ama duyduktan sonra seven çocuklara tercih ettiler. Bu çalışma çocukların arkadaş seçimlerinde kişilerin görünüş ya da davranış gibi gözlemlenebilen özelliklerinin yanı sıra, ortak kültürel bilgi gibi daha soyut niteliklere de önem verdiklerini gösteriyor. Edinilen bilgi ve deneyimler küçük yaşlardan itibaren çocukların yaşatlarıyla aralarında bağ kurmalarında rol oynuyor. Şu an yürüttüğümüz araştırmalarda ortak kültürel bilginin çocuklar için neden bu kadar önemli olduğunu ve çocukların farklı sosyal gruplara (örneğin farklı diller konuşan, ya da farklı etnik

Yard. Doç. Dr. Gaye Soley

kökenden olan) mensup kişiler hakkında ortak bilgi ile ilgili nasıl çıkarımlar yaptıklarını araştırıyoruz. Erken yaşlardan itibaren oluşmaya başlayan önyargıların altında yatan nedenleri anlamamız açısından bu tarz çalışmalar oldukça önemli.

Harvard ve Boston Üniversiteleri ile birlikte yürüttüğünüz projeden bahsedebilir misiniz?

Bu kültürlerarası araştırma projesinde 5-10 yaş arası çocuklara bireysel olarak farklı sosyal gruplara ait (örneğin farklı takımlar tutan ya da farklı etnik kökenden) kişilerin çizimlerini gösteriyoruz. Daha sonra çocuklara bu kişiler ve birbirleriyle olan iletişimleri hakkında sorular yöneltiliyor. Örneğin çocuklardan, eğer isterlerse bu kişilerin gruplarını değiştirmelerinin mümkün olup olmadığını tahmin etmelerini

istiyoruz. Ya da gösterdiğimiz kişilerin birbirlerine karşı olan negatif davranışlarını ne kadar doğru, ne kadar yanlış bulduklarını soruyoruz. Araştırmanın amacı grup üyeliğinin çocukların çeşitli davranışları ahlaki olarak değerlendirmelerini nasıl etkilediğini ve bu etkileşimin, çocukların içinde buldukları kültüre göre nasıl değiştiğini daha iyi anlamak.